

גליון תתקסז • ערש"ק פרשת צו

• שנת העשרים •

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

ענינה של שבת הגדול

היחס הנכון לתענוגות העולם

בפלוגתא דזבחים אי משה כהן הי'

סיפור "יציאת מצרים" של חסידות

אור
החסידות

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת

ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאניץ
ס. פאולו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אוריינתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים

הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מי"ל דמיטב מנפש ועד בשד,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

ניצול "בכורי מצרים" לקדושה

הסך-הכל במסחר – "אין עוד מלבדו"

וכידוע סיפור החסידים אודות ר' נחמי' מדובראונא: ר' נחמי' הי' עוסק בעניני מסחר (טליתים וכו') וכאשר ערך פעם חשבון בעניני המסחר, והגיע לשורה התחתונה שבה צריך להופיע ה"סך-הכל" דחשבונו זה - כתב "אין עוד מלבדו"!

והנה, מובן בפשטות שר' נחמי' לא עשה זאת כדי להראות את עצמו כו', ח"ו, אלא כן הרגיש וחש באמת - שה"סך-הכל" דכל החשבון בעניני המסחר שלו הוא - "אין עוד מלבדו"!

זאת אומרת: אף על פי שמדובר כאן אודות עשיית חשבון בעניני המסחר, רשימת מספרים, היינו, לא אותיות בלשון הקודש (המכוונים למספרים) אלא מספרים ממש, באופן המקובל אצל כל עם ועם, ומובן שעשיית החשבון צריכה להיות באופן מדויק כו', "משאו ומתנו באמונה", ובפשטות - עשיית החשבון היא כדי לדעת כמה צריך לשלם, או כמה צריכים לשלם לו, וכיוצא בזה אף על פי כן, כתב בסך-הכל "אין עוד מלבדו", כי כללות הענין ד"אין עוד מלבדו" הי' חדור אצלו כל כך, עד שזה התבטא גם בעניני המסחר, שתוכנם והסך הכל שלהם הוא - "אין עוד מלבדו".

וזהו כללות הענין ד"למכה מצרים בבכוריהם" בעבודת האדם - שמנצל את העסק בעניני העולם לצורך עבודת ה', ובאופן שכל העובדים בעסק שלו, ועל אחת כמה וכמה בני ביתו, חשים ומרגישים שהסך-הכל דכללות העסק הוא - "אין עוד מלבדו"!

(תורת כנחם – התועהויות תשנ"ב ח"ב ע' 1129 ואילך)

בעת עסקו בעניני העולם מהרהר בדברי תורה

ההוראה ד"למכה מצרים בבכוריהם":

גם כאשר יהודי עוסק בעניני העולם, שהם בבחינת מצרים, "מצירים לישראל" (ראה ב"ר פט"ד, ד) [כי מקומו האמיתי של יהודי הוא בד' אמות דתורה ותפלה] - צריכה להיות עבודתו באופן ד"למכה מצרים בבכוריהם", היינו, שמנצל את עניני העולם לצורך עבודת ה' (כל מעשיך יהיו לשם שמים" (אבות פ"ב מ"ב), ו"בכל דרכיך דעהו" (משלי ג, ו)).

וזהו כללות הענין ד"למכה מצרים בבכוריהם": גם כאשר התעסקותו בעניני העולם ("מצרים") היא באופן של הצלחה רבה ("בכורי מצרים" [שמורה על התוקף והמובחר שבהם]) - אין זה פועל עליו שישקיע את עצמו בעסקיו במדה מרובה יותר, אלא אדרבה: הענין דבכורי מצרים גופא מנוצל להוספה בעבודת ה' - "למכה מצרים בבכוריהם".

ובפשטות: התעסקותו בעניני העולם היא באופן של הכרח, בלא לב ולב, באופן ד"יגיע כפיר" בלבד, ולכן, גם בעת עסקו בעניני העולם הרי הוא מהרהר בדברי תורה, נגלה דתורה או פנימיות התורה, תורת החסידות, כל חד וחד לפום שיעורא דילי'.

פתיחה

בעזה"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'מקראת שבת' (גליון תקסז) היו"ל לפרשת צו, שבת הגדול, ערב פסח, וכו' אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקצ"ה נכנ"מ זי"ע.

לרגל שבת הגדול - ערב פסח, הוקדשו מדור ה"פנינים", הן מדור "עיונים וביאורים קצרים" והן מדור "דרוש ואגדה" לעניני שבת הגדול, וכן המדורים "תורת חיים", "דרכי החסידות" ו"שיחות קודש" הוקדשו לעניני הפסח ושבת הגדול. בנוסף לזה, המדורים האחרים הוקדשו לפרשת צו, וכדלהלן:

במדור "מקרא אני דורש" תבאר שיטת רש"י בפירוש תיבות "זאת תורת" לאורך הפרשה, אם הן הקדמה לדינים הבאים לאחריהן, או שיש בהן ריבוי ודין מיוחד. ויתבאר גם מדוע חרג משיטתו זו בתיבות "זאת תורת החטאת".

המדור "יינה של תורה" עוסק בעבודה הרוחנית של הקטרת ה"חלבים" - התענוג שבנפש האדם, הקרבת התענוג של יושבי אהל ושל בעלי עסק, והאם מותר לו לאדם להתענוג מסבא טובה שחידש בלימודו.

במדור "חידושי סוגיות" יחקור בזה שמשא כהן גדול ה', ויחדש דעיקר גדר כהונת משה ה' מה שהי' שנכנס למשכן לשמוע דבר ה', ולענין זה לא הי' נצרך לבגדי כהונה. ומה שנחלקו אי נתכנה, היינו אם הי' לו גם גדר כהונה ככהנים רגילים, ועפ"י יפרש דברי רש"י שמשא שימש בשבעת ימי המילואים בחלוק לבן.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השק"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

תוכן ענינים

מקרא אני דורש
האם כל "זאת תורת" ריבוי הוא?

מדוע פירש רש"י "זאת תורת" רק גבי עולה ומנחה, ולא לגבי אשם ושלמים? / מה מרבה "זאת תורת" בקרבן חטאת? / שקר"ט כשיטת רש"י בפירוש תיבות "זאת תורת"

(ע"פ לקוטי שיחות חז"י עמ' 42 ואילך)

פנינים
עיונים וביאורים קצרים

עיקר הנס – שלא נמנעו מקיום מצוה

שבת הגדול – התחלת יציאת מצרים

יינה של תורה
הקרבת ה"חלב" והתענוג

מדוע הקטרת החלבים היא בעיקר ביום? / האם מותר ליהנות מלימוד התורה או מקיום מצווה? / מה עושים כאשר עולה חידוש שאינו מתיישב עם דברי הראשונים? / וכיצד יש לנהוג עם תענוגות העולם?

(ע"פ לקוטי שיחות חז"י עמ' 948 ואילך)

פנינים
דרוש ואגדה

מדוע נקבעה שבת הגדול בימי השבוע?

מדוע נקבע הוכרין ל"נס גדול" בשבת דוקא?

חידושי סוגיות
כפלונת דובחים אי משה כהן ה'

יפלה בדברי רש"י בובחים אמאי הכריח דרב דאמר שכהן הי' ס"ל רק כהי"א בברייתא ולא כחכמים דבז' ימי מילואים נתכנה, וידון באריכות כשיטת רש"י בזה

(ע"פ לקוטי שיחות חז"י עמ' 28 ואילך)

תורת חיים
לצאת ממצרים בעבודת האדם

דרכי החסידות
לספר ביציאת מצרים של חסידות

שיחות קודש
ניצול "בכורי מצרים" לקדושה

צוות העריכה וההגהה:
הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב וילברשטרום, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:
טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidut@gmail.com

האם כל "זאת תורת" ריבוי הוא?

מדוע פירש רש"י "זאת תורת" רק גבי עולה ומנחה, ולא לגבי אישם ושלמים? / מה מרכה "זאת תורת" בקרבן חטאת? / שק"ט בשיטת רש"י בפירוש תיבות "זאת תורת"

בתחילת פרשתנו: "וידבר ה' אל משה לאמר. צו את אהרן ואת בניו לאמר, זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר וגו'".

ולכאורה הפירוש של התיבות "זאת תורת העולה" מובן בפשטות – שזו הקדמה ופתיחה לפירוט דיני העולה: "זאת היא התורה (ההלכות) של העולה" [ונראה שכן הבין הרשב"ם, שכן כתב בפירושו: "זאת תורת העולה – כל הקרבנות האמורים בפרשת ויקרא חוזר וגומר כאן כל דיניהם"].

אמנם רש"י מפרש שיש בתיבות אלו משמעות של ריבוי, וז"ל: "שכל 'תורה' לרבות הוא בא, לומר – תורה אחת לכל העולים ואפילו פסולין, שאם עלו לא ירדו".

והיינו, שלשון "זאת תורת העולה" בא ללמדנו על ריבוי מיוחד בענין העולה, ולחדש שאפילו אם ה' פסול בקרבן ולכתחילה אין להעלותו על המזבח, הרי אם עלה כבר למזבח מקדשו המזבח ויש להשאירו עליו ולא להורידו (אך לא בכל פסול הדברים אמורים, כי יש היוצאים מן הכלל, וכמבואר בהמשך דברי רש"י).

וכן מפרש רש"י בהמשך הסדרה (ו, ז), על הפסוק "וזאת תורת המנחה" – שיש בזה כוונה לריבוי מיוחד:

"וזאת תורת המנחה – תורה אחת לכולן, להטעין שמן ולבונה האמורין בענין. שיכול אין לי טעונות שמן ולבונה אלא מנחת ישראל שהיא נקמצת, מנחת כהנים שהיא כליל מנין? תלמוד לומר 'תורת'".

והיינו, שלולי הריבוי ד"זאת תורת" היינו למדים שבמנחת כהנים מעלים את הסולת לבד, ואין מוסיפים בה שמן ולבונה [כי דין שמן ולבונה נאמר בכתוב לגבי מנחת ישראל, שקומצים אותה, והרי מנחת כהנים שונה היא, שאין קומצים אותה אלא היא עולה על המזבח כולה

לקראת שבת

ספר הסיפורים יקר לו עוד יותר

פעם הבאתי ספר סיפורים להוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק, הם לא היו רשומים מהרביים, כי אם מה'נסיכים' (בני בית הרב). הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק היה מאד שבע רצון, ואמר לי: אני מייקר זאת יותר מאשר היית מביא לי כתב של רבי.

הרי ידוע כמה יקר היה כתב יד אצל הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק, הוא מסר את נפשו לקבל כתב יד קודש של הוד כ"ק רבנו הזקן, אף על פי כן היה ספר הסיפורים יקר לו עוד יותר.

(תרגום מספר השיחות ה'תש"ד עמ' 63-64 – ספר השיחות ה'תש"ד בלה"ק עמ' נח)

התוועדות חסידית בסיפורי צדיקים

חז"ל אמרו דהכל צריכים חיזוק, אשר כן הוא גם בעבודת ה', דבין עובדי ה' במוחם ובין עובדי ה' בלבם צריכים חיזוק, והחיזוק בעבודת התפילה הוא התוועדות חסידותית בסיפורי צדיקים וחזרת פתגמיהם, סיפורי החסידים, נסיונותיהם בארחות חייהם, מנגינתם, ריקודיהם ועליצותם, והעולה על כולנה טבילת טהרה.

(אגרות קודש ח"ו ע' שלב)

כל סיפור יש בו תוכן רב

דבר ידוע ומפורסם בשם הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר כל דבר סיפור צדיקים או של חסידים – בלי הבדל תוכן, כי גם סיפור אשר בהשקפה ראשונה לא נראה בו שום תוכן, הנה באמת יש בו תוכן רב – צריך להיות מסופר בדיוק רב, וגם קטע של סיפור צריך להיות מסופר בסדר מדויק.

(אגרות קודש ח"ו ע' רפ)

הטבה כללית

אמר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע:

סיפורי החסידים יש בהם משום הטבה כללית, העושה את האדם לבעל מדות טובות ולעובד ה'. ישנם שני אופני הטבה, הטבת הנרות והטבת הקטורת. קטורת איננה אגודת קטורת שמקטירים על המזבח. בקטורת ישנם י"א סממנים, וצריכים לדעת אלו סממנים ומה הכמות שיש לקחת מכל מין. יש סממנים שצריכים לכתוש, ויש סממנים שצריכים לשחק – זה נקרא הטבת הקטורת. גם בהטבת הנרות צריכים לדעת איך ומאיזה חומר לסדר את הפתילות, באיזה כלי לנסוך את השמן – זה נקרא הטבת הנרות, ואז זה אור המאיר. סיפורי צדיקים הם ההטבה.

(תרגום מספר השיחות ה'תש"ז עמ' 87 – ליקוטי דיבורים מתורגם ללה"ק ח"ג עמ' 677 ואילך)

המדרש
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שלמה
בן ר' יעקב ע"ה
יאנג
נלב"ע כ"ז חשו"ה תשפ"א
תנצ"ח

לקראת שבת

בשלימותה]; וזהו הטעם שהוסיף הכתוב תיבות "זאת תורת המנחה", כדי ללמדנו ריבוי – שגם במנחת כהנים יש להוסיף שמן ולבונה.

ב. והנה, בהמשך הסדרה נזכרת הלשון "זאת תורת" עוד כמה פעמים, וכגון "וזאת תורת האשם" (ז, א), "וזאת תורת זבח השלמים" (ז, יא); וכן מצינו בהמשך ספר ויקרא לשון זו כמה פעמים, וכגון "זאת תורת הבהמה והעוף וגו'" (שמיני יא, מו), "זאת תורת היולדת" (תזריע יב, ז), ועוד.

אך בכל הכתובים הללו לא פירש רש"י איזה ריבוי למדים מהלשון "זאת תורת", כמו שפירש לגבי "זאת תורת העולה" ו"זאת תורת המנחה", ולכאורה – מה נשתנה? ונראה לבאר – בדרך הפשט:

אליבא דרש"י יש ללמוד בהכתובים הנ"ל את התיבות "זאת תורת" כפשוטו – שזו הקדמה ופתיחה לפירוט הדינים של הדבר הנידון, ולדוגמא: "זאת תורת האשם" פירושו "אלו הם הדינים של קרבן אשם". ולכן לא פירש בהם רש"י ענין של ריבוי, כי מובנים הם כפשוטם.

ומה שלגבי "זאת תורת העולה" ו"זאת תורת המנחה" פירש רש"י שבאו תיבות אלו לריבוי מיוחד – הוא משום שדוקא בשני ענינים אלו אין פשט זה מתיישב:

רוב ועיקר הדינים של עולה ומנחה כבר נתפרשו בסדרה הקודמת, פרשת ויקרא, וכל מה שחוזר הכתוב לדבר על קרבנות אלו בפרשתנו הוא בתור "השלמה" בלבד – להוסיף כמה דינים בודדים;

ומעתה קשה, איך אפשר לומר על דינים בודדים אלו "זאת תורת העולה" או "זאת תורת המנחה", כאילו כאן הוא המקום העיקרי של תורת העולה והמנחה – בשעה שעיקר ורוב "תורת העולה" ו"תורת המנחה" כבר למדנו בפ' ויקרא?!

ולכן דוקא בשני כתובים אלו פירש רש"י שתיבות אלו יש בהן לימוד מיוחד – ענין של ריבוי (אלא שעדיין צריך עיון בלשון רש"י "שכל תורה לרבות הוא בא").

ג. אמנם כד דייקת שפיר יש בפרשתנו כתוב שלישי שלכאורה אין הפשט בו מתיישב, והוא הכתוב "זאת תורת החטאת" (ו, יח) – שגם כאן לא מסתבר לפרש כפשוטו, שהרי רוב ועיקר דיני החטאת כבר נמנו בפרשת ויקרא ובפרשתנו אינו אלא "השלמה"; ואם כן, למה בכתוב זה לא פירש רש"י את הריבוי המיוחד הנלמד מ"זאת תורת החטאת" (כשם שפירש לגבי עולה ומנחה)?

ונראה לפרש בדרך מחודשת, שהריבוי הנלמד מתיבות אלו מובן הוא בנקל מתוך המשך הכתוב, ולכן סמך רש"י על התלמיד שיבין זאת בכחות עצמו ולא הוצרך לכתבו בפירושו. וזה ביאור הענין:

לספר ביציאת מצרים של חסידות

סיפור יציאת מצרים של חסידות

ביציאת מצרים ישנה מצוה לספר ביציאת מצרים . . בדיבור דווקא.

כך גם ביציאת מצרים של חסידות, ישנה המצוה של סיפור יציאת מצרים בדיבור, לספר סיפורים חסידיים, ולחוש ולהרגיש את הסיפור שמספרים בפנימיות דפנימיות. צריכים לדעת שכל סיפור הוא הוראה בחיים, איך צריכים להתנהג בפועל ממש.

ממילא, על כל סיפור להביא למידה טובה, לחיות פנימית בהידור מצוה, ולהרגשת הדרכי-נועם של תורת החסידות.

(תרגום מאגרות קודש ח"ד ע' תפט)

חסרה לי התוועדות חסידים

סיפר לי הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק [מוהרש"ב נ"ע:] זמן רב התאוננתי עד לערב ראש השנה זה, בהיותי ב"אוהל" של אבי – הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק מוהר"ש – אמרתי: אבא, חסרה לי ההתוועדות החסידים, כי לא הייתי כשחסידים התוועדו, ואתה יודע שזה לא היה מחמת זכות הלב, אלא ייקרתי את הזמן להקדישו לחסידות בלבד, ואתה הרי יודע כמה קשה ומר יגעתי להקנות בי את הענינים, ובמילא לא היה לי זמן להיות נוכח בהתוועדויות החסידים, לכן מבקש אני ממך שתתן לי זאת במתנה.

ואבי – אדמו"ר מוהר"ש – נתן לי אז שלימות זו ומאז התחלתי לשמוע סיפורים בחזיון לילה.

(תרגום מספר השיחות ה'תש"ה עמ' 24 – ספר השיחות ה'תש"ה בלה"ק עמ' כה)

העזרת חיים

מכתבי עצת והדרכה בעבודת השי"ת בחיי היום יום

לצאת ממצרים בעבודת האדם

כמה מכתבים אודות מעלת יציאת מצרים בעבודת האדם, ומשמעות הדברים לחיי היום יום

מעלת יציאת מצרים על בריאת שמים וארץ

בדיבור הראשון בשעת מתן תורה: אנכי ה'א אשר הוצאתיך מארץ מצרים - שואלים (לדוגמא: אכן עזרא שמות כ, א) הרי ה' צריך להיות כתוב דבר יותר גדול: אשר בראתי שמים וארץ ואשר עשיתיך - מעבר לכך שזה דבר גדול יותר "אשר בראתי שמים כו", הוא נותן הסבר חזק יותר עבור כל הדורות, בזמן ש"אשר הוצאתיך מארץ מצרים" ראו רק הדור ההוא, ועיקר החשיבות בזה, גם כן היתה רק עבורם.

חסידות עונה על כך:

הבריאה הרי היא: לעשות מאין - יש. בשביל זה יש את ההארה האלוהית, השייכת לעולמות. יציאת מצרים, לאידך, שיקלה להתרחש רק ע"י אותות ומופתים (דברים ד, לד) - כלומר ע"י הוצאת היש מהעקרונות והגבולים של היש והבריאה (זהו גם הרמז במלה "יציאת מצרים" - לצאת ממצרים - גבולים, כמו באיכה א, ג) - כאן ה' גילוי אלוקות' הרבה יותר נעלה. לכן יציאת מצרים נזכרת במתן תורה, שגם הוא נעלה מבריאה וגבולים.

להבדיל, גם באדם כן הוא: ללמד - עצמו או חבר - ללכת בדרך ישירה מלכתחילה, זהו דבר, יחסית, קל. אבל אם צריך [ללמד משהו] לשנות עקרונות ולצאת מגבולים שהתרגלו לחיות בהם וכבר התבררו, בדברים אחדים, כנכונים, אבל במקרה מסויים הם מפריעים - זוהי יציאת מצרים וגבולים - שהיא קשה הרבה יותר.

(תרטם מאגרות קודש ח"ב עמ' לט-מ - אגרות קודש המהרש"א ח"א ע' 30-31)

לצאת מההגבלות אפילו ממצרים דקדושה

כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לימד אותנו כל חייו כיצד לשגשג, ולא רק במחשבה אלא גם בפועל, וגם

הכתוב אומר כך - "זאת תורת החטאת, במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת וגו'", והיינו, שכשם שעולה שחיטתה דוקא "בצפון", בשל קדושתה היתירה, כך גם חטאת יש לשחוט דוקא "בצפון", ולא בכל מקום שהוא בתוך העזרה.

ובכן, בענין זה נדרש ריבוי מיוחד - כי לגבי אחד מסוגי החטאת היתה סברא חזקה שהוא יוצא מן הכלל ואפשר לשחוט אותו "בכל מקום בעזרה":

יש מצבים שבהם חיוב החטאת הוא באופן של "קרבת עולה ויורד" (וכמו שלמדנו בפ' ויקרא (ה, ו-יא)). אם ידו של האדם משגת - עליו להביא כבשה; אם אין לו - יכול להביא שתי עופות; ואם גם לזה אין לו - מביא סולת למנחה ויצא ידי חובתו.

ומעתה ה' מקום לומר, שמי שהתחייב חטאת מסוג זה, אינו מוכרח לשחוט את חטאתו דוקא "בצפון" - שהרי בעצם ה' יכול לצאת ידי חובתו (אם ה' עני) בהבאת סולת למנחה שאין בה שחיטה כלל, ואם כן מסתבר שאין השחיטה אצלו חלק עיקרי בחיובו וכפרתו, ובמילא אפילו אם בפועל מביא שה לחטאתו, הרי אין נפק"מ היכן בדיוק ישחט את ההש!

וזהו איפוא מה שנתכוון הכתוב בהקדמתו "זאת תורת החטאת" - ללמדנו ריבוי ש"תורה אחת לכל החטאות", ולכן גם קרבן עולה ויורד הוא בכלל הדין ש"במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת" (אף שהיתה סברא להוציאו מן הכלל), ודו"ק.

ענה שפתיו מדובבות גם בעולם הזה ע"י הכמות העצומה של תורות, מאמרים, שיחות ומכתבים. וע"י מילוי חפצו ורצונו בפועל, אנו יוצרים את הכלים לקבל את ההשפעות הנעלות שברצונו להשפיע לנו.

ימי הפסח ויציאת מצרים, מצרים וגבולים, שכל אחד מאתנו מוכרח לצאת מההגבלות אפילו ממצרים דקדושה שלו, וכל שכן מההגבלות של שכלו האנושי ונפשו הבהמית, מסוגלים במיוחד לשגשג ברוחניות - (צריך רק להזהר מרמאות ה'ערמומי') - במילא הם גם מסוגלים לקבל את ההשפעות העליונות בגשמיות וברוחניות. והדרך לכך היא לתת לא רק מעות חטים לנצרכים בערב פסח - אלא לעזור לנצרכים ועניים בתורה ומצוות כל השנה.

בברכת חג כשר ושמח והצלחה רבה בלימודם ובעבודתם בקודש.

(תרטם מאגרות קודש ח"ב עמ' ער-רעא - אגרות קודש המהרש"א ח"א ע' 94)

הקב"ה נותן כוחות לצאת ממצרים

...ונעם בפרט לקרות במכתבו מלימודו בביתם החדש בהלכות פסח בשו"ע רבנו הזקן בעל התניא - פוסק בנסתר דתורה - והשולחן ערוך - פוסק בנגלה דתורה, אשר הוא ביאר ענין הפסח שזהו חירות מכל עניני מצרים וגבולים ואפילו מצרים וגבולים דקדושה.

והוסיף בזה בספר התניא קדישא, שהחיוב לצאת ממצרים וגבולים הוא לא רק פעם אחת בכל דור אלא בכל יום ויום וכהלשון שם לראות עצמו כאילו היום יצא ממצרים, והרי מצות התורה בענין הזכירה, אינם מן השפה ולחוץ, כי אם לחיות זאת שוב. וקודם שדורשים זה מאיש ואשה הישראלים הרי ניתנו להם הכחות למלאות זה בפועל, ולא עוד אלא שהקב"ה עוזרו, והפועל יוצא בודאי מובן.

(אגרות קודש ח"ב עמ' נח)

מפני שהם פרט מהנסים דיצי"מ, כן הוא בנדו"ד, שאין לקבוע זכרון מיוחד (ביום אחר זולת ט"ו ניסן) על הצלת בני"ב בקשר לק"פ ויצי"מ].

שבת הגדול – התחלת יציאת מצרים

בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן (או"ח סי' תל ס"א) מביא תיאור הנס דשבת הגדול ע"פ מ"ש התוס' (שבת פז, ב), וז"ל: "כשלקחו ישראל פסחיהם באותו שבת נתקבצו בכורי מצרים אצל ישראל ושאלום למה זה הם עושין כך אמרו להם זבח פסח הוא לה' שיהרוג בכורי מצרים, הלכו בכוריהם אצל אבותיהם ואל פרעה לבקש מהם שישלחו את ישראל ולא רצו ועשו הבכורות עמיהם מלחמה והרגו הרבה מהם".

וצריך ביאור, שלכאורה בתיאור זה אין די באר מה היתה התועלת והגדלות שבנס זה, שהרי אין כאן נס להצלת בני"ב, ולפום ריהטא אין זה אלא דברי ריבות ומלחמה שבין המצריים לבכוריהם?

ויובן זה בהקדם מ"ש בהמשך דבריו שם: "שבשבת הגדול היתה התחלת הגאולה והנסים". ולכאורה צריך ביאור, הרי לכאורה אין בשבת הגדול אלא עוד נס בשייכות ליציאת מצרים, וכבר היו לפני זה כל המכות שהביא הקב"ה על המצרים, והתחלת הגאולה היא לכאורה מראש השנה שאז "בטלה עבודה מאבותינו במצרים" (ר"ה יא, רע"א), ואיך נקראו המאורעות דשבת הגדול "התחלת הגאולה והנסים"?

ויש לומר, שכוונתו היא שהנס דשבת הגדול נחשב כהתחלת היציאה בפועל ממצרים (וכן מ"ש "והנסים", היינו הנסים הקשורים עם היציאה בפועל). כלומר, גודל הנס דשבת הגדול אינו רק בזה שנהרגו הרבה מצרים, אלא בעיקר בכך שבכורי מצרים דרשו ותבעו "שישלחו את ישראל", עד שבגלל זה "עשו הבכורות עמיהם מלחמה", ומפני נס זה נחשב זה התחלה של היציאה ממצרים.

ועפ"ז יש חידוש עיקרי בטעם זה לגבי טעמים שהובאו במקומות אחרים - שלטעמים הנ"ל הרי זה רק נס שאירע בקשר לק"פ ויציאת מצרים, אבל לטעם זה הרי זה חלק מיציאת מצרים גופא ותחילתה.

עיקר הנס – שלא נמנעו מקיום מצוה

כתב הטור (או"ח סי' תל) בטעם קביעת שבת הגדול "לפי שנעשה בו נס גדול שפסח מצרים מקחו בעשור . . ולקחו להם כל אחד שה לפסחו וקשר אותו בכרעי מטתו ושאלום המצריים למה זה לכם והשיבו לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו והיו שיניהם קהות על ששוחטין את אלהיהן ולא היו רשאים לומר להם דבר".

והנה תיאור נס זה הובא בפירוש רבותינו בעלי התוס' (בא יב, ג בשם המדרש), אבל שם איתא "כשראו המצרים כשלוקחין הפסחים לשחוט נתקבצו עליהם להרגן כי יראתם של מצרים ה' בהמות ועשה להם הקב"ה נס וניצולו". ולפי זה, הנס שנעשה בשבת זו הוא שבבני"ב ניצולו מסכנת נפשות. אבל בטור לא הביא שהמצרים רצו להרגם וניצולו כ"א רק ש"לא היו רשאים לומר להם דבר" - ולכאורה עיקר הנס חסר מן הספר?

ויש לבאר זה ע"פ ההוספה בלשון הטור "ושאלו המצרים למה זה לכם השיבו לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו", דלכאורה למה לי' לפרש שאמרו פרט זה להמצרים, הרי מובן מאליו דמה שאמרו שהולכים לשחוט את אלקיהם ה' לקיים ציווי ה'?

אלא שבלשון זו כוונת הטור להדגיש דאין קביעת שבת הגדול בגלל ההצלה הנסית של בני"ב, אלא בגלל חידוש אחר שקרה בשבת זו, שלא היו המצריים יכולים למנוע את ישראל מלקיים מצותם. דכאשר עמדו במסירת נפש לקיים מצות הקב"ה מבלי להתחשב בהסכנה שבדבר, ועד שאמרו להמצריים בפירוש שלקחת השה היא כדי "לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו", הרי זה גופא פעל שנעשה "נס גדול", דאע"פ שהיו שיניהם של מצרים קהות על ששוחטין את אלקיהם מ"מ "לא היו רשאים לומר להם דבר". ולשם זה הוא עיקר קביעת שבת הגדול.

[והטעם שהטור נקט רק פרט זה בהנס יש לומר כי לשיטתו נס הצלת ישראל נכלל בכללות הנסים דיציאת מצרים; וכמו שלא קבעו (לדוגמא) זכרון מיוחד על העשר מכות ועל הנסים שנעשו בהן לבני"ב,

דכהונה, והוא מכלל קדושתו הרגילה דמוכן תמיד לשמוע דבר ה', אבל לדעת הי"א דהי' כהן כל ימיו צ"ל דהי' זה גדר כהונה בפ"ע וא"כ גם שימושו בימי המילואים ודאי הי' בשם התואר דכהן, ולהכי פרש"י דרב שנקט "משה רבינו כה"ג וחולק בקדשי שמים הי"א על כרחך ס"ל כמותם.

וא"כ לדעת הי"א דכהונה בפ"ע היתה בו, אם רצה משה ליכנס לשרת ולעבוד עבודת (כה"ג) הי' עליו ללבוש בגדי כהונה (וכמ"ש בתוס' הנ"ל דלהך מ"ד הי' משה בבגדי כהונה כל השנים), אבל לחכמים דאינו אלא מכלל קדושתו הכללית, שהיא בבחי' "בכל עת" ואינה צריכה לבגדי כהונה, הרי גם אם הי' נכנס לצורך עבודה לא הי' צריך ללבוש בגדי כהונה, וק"ל. ומעתה י"ל דרש"י עה"ת קאי בשי' רבנן, וגם בו' ימי המלואים ששימש משה הי' זה פרט בכללות כהונתו כמקבל דבר ה' מאת הקב"ה (ורק שבפועל ההסתעפות מכהונתו בימים אלו הי' בה דבר מיוחד בנוגע למעשה והנהגה, ששימש במעשים של כהונה מסוג כהונה השייך לעבודת הקרבנות, ופי' "נתכהן" הוא במשמעות דשם המושאל ולענין פעולות של כהונה, אבל לא בשם התואר ד"כהן" שחל עליו בימים אלו יתר על שאר הימים; כי עדיין הי' זה כחלק ופרט מתוארו הכללי כ"כהן" לכל השנים), ולכן כי ששימש "בחלוק לבן", להדגיש דלא כהונה רגילה - כגדר בפ"ע - היתה כאן כ"א פרט מהיותו מקבל דבר ה'.

וברש"י). וא"כ כשם שבתחילה באהלו לא הוצרך לבגדים מיוחדים כן נשאר דינו בכניסתו לאוהל מועד לצורך זה. ויסוד הדבר - כי ענינו של משה הוא שצ"ל מוכן תדיר בכל עת לשמוע הדיבור (כנ"ל מתו"כ אחרי. וברש"י בהעלותך (ט, ז) הובא (מספרי) שכל זמן שהי' רוצה הי' מדבר עם השכינה. ועיי"ע להלן שם יב, ד).

מיהו, מזה שבימי המילואים משה חניך המשכן לעבודת הקרבנות, וחניך הכהנים לעבודתם זו, משמע שגם ענין הא' שבמשכן שייך כלפיו (וראה בזבחים בסוגיין שלהיות משה "טרוד בשכינה" לא הי' טרוד בשירות דכהונה). ובהכי יש מקום לחקירה אי הך שימוש דמשה הי' ענין נפרד בפ"ע לגמרי או דמ"מ הי' חלק מכהונתו מצד ענין "ונועדתי" (וי"ל דתליא מילתא אי גדר "ונועדתי" נעשה ממש חלק מגוף המשכן ומחובר לשאר עניניו או שכיון שבשאר הדורות והזמנים אין נבואת השכינה קשורה למקדש כו' מוכח דלא הי' ענין אחד עם שאר עם עניני המשכן, וק"ל), ובזה נחלקו בסוגיא דזבחים, דודאי לכו"ע הי' משה במדריגת קדושת כה"ג בכל משך ימות המדבר, אלא דנחלקו אם הי' זה גם כענין וגדר של כהונה בפ"ע או רק קדושה הנכללת בעצם זה שענינו להביא דבר ה' לישראל, דדעת חכ' שלא נתכהן כל השנים היינו שכהונת כל השנים לא היתה כענין בפ"ע, ולפ"ז מה ששימש בימי המילואים בכהונה דעבודת מקדש ודאי הי' זה רק בגדר שימוש כהונה בפועל ולא בשם התואר

הקרבת ה"חלב" והתענוג

מדוע הקטרת החלבים היא בעיקר ביום? / האם מותר ליהנות מלימוד התורה או מקיום מצווה? / מה עושים כאשר עולה חידוש שאינו מתיישב עם דברי הראשונים? / וכיצד יש לנהוג עם תענוגות העולם?

העבודה הרוחנית של הקרבת ה"חלב" והתענוג שבאדם

זמן הקרבת הקרבנות הוא ביום דווקא ולא בלילה. שחיטת הקרבנות וזריקת דמם כשרות רק ביום, וגם הקטרת החלבים והאיברים היא לכתחילה ביום דווקא. אמנם מותר להקטיר את החלבים והאיברים בלילה, אך מכל מקום "אין מאחרין אותן לדעת, אלא משתדלין להקטיר הכל ביום, חביבה מצוה בשעתה" (רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ד ה"א-ג).

היתר הקטרת החלבים והאיברים גם בלילה, נלמד מהאמור בפרשתנו "זאת תורת העולה... על המזבח כל הלילה" – "בא ללמד על הקטר חלבים ואיברים שיהא כשר כל הלילה" (ו, ב ובפרש"י). והנה, ידועים דברי הרמב"ן (ויקרא א, ט) שמקריב הקרבן צריך "שיחשוב... כי חטא לאלוקיו, בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו, לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש".

ומובן מדבריו, שלא רק ההקרבה הכללית צריכה להיות בנפש האדם, שירגיש כאילו הוא עצמו קרב, אלא גם פרטי עבודת הקרבן היו צריכים להיעשות באדם המקריב עצמו. ומעתה יש לבאר מהי עבודת "הקטר חלבים" בנפש האדם, ומדוע עיקר "שעתה" של עבודה זו הוא ב"יום" דווקא, אף שכשרה גם בלילה.

לימוד התורה – לא לשם הנאה אישית!

החלב – שומן הקרבן, מסמל את תענוגו של האדם. וכפי שמצינו (ראה גיטין נו, ב) שבשורה טובה משמינה ומרחיבה את הגוף גם בגשמיות כפשוטו.

ומשמעות הקרבת החלב היא, שכח התענוג שביהודי צריך להיות מסור ונתון לענייני קדושה בלבד, ועל כך מצווה הכתוב (ויקרא ג, טז) "כל חלב לה'" – "כי החלב הוא בחינת התענוג... והיינו

לקראת שבת

יא

דרך בז' ימי מילואים כהן ה', ודו"ק; אלא שמ"מ בשבעת ימי המילואים שימש בחלוק לבן, ולא כאהרן ובניו ששמשו בבגדי כהונה. אלא שיל"ע בזה, דהא בגדי כהונה אינם דין נוסף בכהן, אלא הווי מגדר הכהונה עצמה שעל ידם נכנס בכהונה, ראה רש"י תצוה כח, ג. ועיי' סנה' פג: וברש"י, רמב"ם הל' כלי המקדש פ"י ה"ד.

וי"ף בהקדים דברי התו"כ בפ' אחרי עה"פ "דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש" – "אחיך באל יבוא ואין משה בכל יבוא", ופ"י הראב"ד "ואין משה בכל יבא בכל עת שהרי משה תמיד ה' נכנס לפני ולפנים לשמוע הדיבור מבין שני הכרובים", וכן לא מצינו שיצטרך משה ללבוש בגדי כהונה בכדי ליכנס לפני ולפנים "לשמוע הדיבור".

והענין, דהנה בגדר המשכן ושימוש ב' ענינים: (א) כגדר מצות המקדש, שגדרו כמ"ש הרמב"ם ריש הל' ביהב"ח "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות", היינו מקום עבודת הכהנים, (ב) מקום המיועד לדיבור ה' למשה, "ונועדתי לך שם גו'" (תרומה כה, כב), ועש"ז נקרא "אוהל מועד" (וראה בכ"ז רמב"ן ר"פ תרומה). וי"ל דכהונת משה הוא בענין הב' – והיינו כניסתו למשכן לשמיעת הדיבור, והיא עיקר כהונתו כי ענינו ותפקידו ה' מסירת דבר ה' לישראל, ולכן עיקר גדר המשכן עבורו הוא ענין הב'. והטעם של"כהונה" זו אינו צריך ללבוש בגדי כהונה, כי דוקא גדר הא' דעבודת קרבנות נתחדש רק בהקמת המשכן, שנצטוו ועשו לי מקדש (ועד אז היו מקריבים בבמה בכל מקום), משא"כ ענין "ונועדתי" הלא ה' גם קודם לזה במקום מיוחד – באהל משה שנתייחד לזה (עיי' תשא לג, ז ואילך

לפ"ז צ"ע למה לא נקט בל' ששמש אז בכהונה, כהל' בזבחים (וכ"ה בתו"כ פרשתנו דבימי המילואים שימש בכהונה גדולה), והא דבחלוק לבן שמש נמצא בע"ז לד. ותענית יא: "במה שמש משה כל שבעת ימי המילואים, בחלוק לבן", ואי"מ מה נצרך כאן להיכנס לפרט זה – באיזה בגד שימש. וי"ל דאדרבה, בדוקא נמנע מלנקוט בל' "כהונה" כי ס"ל בדעת חכמים דשימושו לא ה' בדין כהונה ממש (וראת זאת הבהיר בחידוד לשוננו, דל' חכמים שבש"ס דזבחים ש"נתכהן" הוא בשם המושאל בלבד כנ"ל. וזהו דטרח להביא הא דשימש בחלוק לבן ולא בבגדי כהונה גדולה הרגילים, דמזה הביא רא' דאין לנקוט בפשט הכתובים שגדר כהונה גדולה ה' כאן, כל' התו"כ. ואליבא דהתו"כ נצטרך לדבר חידוש, דאף שכה"ג ה' נצטוה ללבוש בגד מיוחד ולא בגדי כה"ג).

איברא דכהנ"ל בשיטת רש"י דוחק, כי מצינו להדיא דלא נקט כן, דבפ' תצוה גבי תנופה דאיל המלואים פ"י "שניהם עסוקים בתנופה הבעלים והכהן כו' ובוזה היו אהרן ובניו בעלים ומשה כהן", ועוד דבפ' פקודי (מ, לא) כ' "יום ח' למלואים הושוו כולם לכהונה ותרומתו ויקדשון מני" בו ביום קדש משה עמהם", ומשמע שכהונת משה ה' שווה לכהונת אהרן. ומעתה הדרא קושיין לדוכתא אמאי הוכרח למימר בסוגיין דרב ס"ל כ"א ולא מצי לומר דכחכמים אזיל.

והנה גבי הא דהזכיר בפירושו בפשט הכתובים דוקא ששימש "בחלוק לבן" ולא נקט ששימש "בכהונה גדולה" ככתו"כ, י"ל דבאמת אדרבה, בפירושו למקרא ס"ל כמ"ד דכל ל"ט שנה ה' משה כהן גדול (וראה פסיקתא דר"כ פ' פרה, תוס' ע"ז שם), וא"כ לא שייך למנקט בלשון המורה

בפולגת דובחים אי משה כהן הי'

יפולג בדברי רש"י בדובחים אמאי הכריח דרב דאמר שכהן הי' ס"ל רק כהי"א בכרייתא
ולא כחכמים דב' ימי מילואים נתכהן, וידון באריכות בשיטת רש"י בזה

בדובחים קא: ואילך שקיל וטרי הש"ס
גבי הא דאכל משה מאיל המילואים כמסופר
בפרשתנו (ח, כט), דרב ס"ל "משה רבינו
כהן גדול וחולק בקדשי שמים", וראיתו מן
הכתוב "מאיל המילואים למשה הי' למנה",
ו"מנה" לשון חלוקה ככהנים הוא (רש"י),
ומסיק "כתנאי", ומביא ברייתא דלמ"ד
קמייתא נלקחה ממנו כהונה כשחרה בו אף
ה' בפרשת שמות, "וחכמים אומרים לא
נתכהן משה אלא שבעת ימי המלואים בלבד,
ויש אומרים לא פסקה כהונה אלא מזרעו
של משה כו'". ופרש"י דלשיטת הי"א "לא
פסקה כהונה אלא מזרעו אבל הוא כל ימיו
כהן הי', ורב דאמר כיש אומרים". וצ"ב,
כיון דרב לא קאי אלא במה שחלק בקדשים
בימי המלואים, למה לן להכריח דס"ל כ"א
דכל ימיו הי' כהן ולא מצי לאוקמי נמי דס"ל
כחכמים דלא נתכהן אלא בימי המלואים
(ונימא דזוהי כוונתו שמשה רבינו כהן הי').
והא דאמרינן התם בגמ' "כתנאי", דמשמע

דרב לאו אליבא דכולי תנאי, י"ל דהכוונה
היא רק דלא קאי אליבא דהתנא שברישא
דברייתא דלא הי' כהן כלל.

ונ"ל דלרש"י שי' רבנן שבימי המילואים
שימש בעבודות כהונה אין ממנה יסוד דדין
כהונה ממש הי' בו (כדנקט רב), שהרי שפיר
י"ל דדין זר הי' בו ורק שימש בהוראת שעה,
ולישנא ד"נתכהן" שם המושאל הוא. והכי
מוכח מלישנא דרש"י בסוגיין בדעת חכמים
"ולא פסקו לו כהונה מעולם".

ומצינו לדייק דהכי ס"ל לרש"י גם
ממש"כ בפרשתנו עה"פ "ויקטר המזבחה"
- "משה שמש כל שבעת ימי המלואים
בחלוק לבן", ולא נתפרש מה נתכוין ליישב
בזה בפשט הכתובים (כדרכו תמיד שבא
בעיקר לסלק המעקשים בפשט), ולפום
ריהטא רצה להבהיר פשר עשיית משה כל
עבודות הללו, ומבאר דהיינו לפי ששימש
אז ככהונה, וכוונתו לש"ס דובחים; אבל

לקראת שבת

ז

להיות כל חלב לה', שיתענג על ה' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, ולא יהי' לו תענוג אחר כלל" (תורה אור וישב כט, ד).

עבודת הקטרת החלבים בנפש האדם היא מה שהוא אינו מתענג כלל בתענוגות גשמיים, ומדברים
השייכים ומועילים לו, אלא אך ורק מקיום רצון השי"ת.

ועל כך מלמד הכתוב, שזמן הקטרת החלבים הוא בעיקר ביום:

ישנם שני זמנים כלליים בעבודת האדם: "יום" ו"לילה". "יום" מורה על הזמנים בהם הוא עוסק
בדברים מוארים, ב"נר מצוה ותורה אור" (משלי ו, כג), ואילו "לילה" הוא זמן שבו עוסק בדברי
הרשות, בצרכי גופו ובעסק הפרנסה. ב"לילה" אין אור הקדושה מאיר בגלוי, והוא שרוי בחושך
של העלם והסתור.

והנה, ב"לילה", בזמן עסקי הגוף והפרנסה, פשוט שהאדם צריך "להקטיר את החלבים". הדבר
ברור שהאדם צריך להתנזר מהתענוגות הגשמיים, ולהשתמש בענייני העולם לשם שמים ולעבודתו
ית' בלבד. ונמצא שעבודת "הקטרת החלבים" הרוחנית נוהגת גם בלילה, אך אז אין זה עיקר זמן
האזהרה, משום שאין בזה חידוש והדבר פשוט וברור.

לעומת זאת ב"יום", בעת שהאדם עמל בלימוד התורה וקיום המצוות, הרי, יש להבהיר ולהזהיר
ש"כל חלב לה'!"

האדם מועד בנקל לטעות ולחשוב שאין פסול בכך שהוא נהנה מן הלימוד או מקיום המצווה.
ועל כן מצווה התורה שיש להקטיר את ה"חלבים" גם "ביום": גם בשעת עסק התורה ומצוותי'
צריך האדם להיזהר שהלימוד והמצוות שלו לא ייעשו לתענוגו האישי ולשם רווחים צדדיים, כי אם
לשם שמים בלבד. וכפי שיתבאר לקמן.

"לשרוף" את תענוג החידוש וללמוד תורה לשמה

החיוב "להקריב" את ה"חלב" והתענוג גם בעבודה הרוחנית, יומחש על ידי דוגמא מהנאת
האדם בשעת לימוד התורה בעיון (ראה גם תורת מנחם ח"ב עמ' 129):

יש מי שעולה לו חידוש בסוגיא שלומד, והוא מתענג תענוג גדול ממה שמוכיח בכך את גודל
חכמתו. ומכיוון שהתענוג האישי מעורב באותו חידוש, אינו מוכן לוותר עליו בשום אופן. וגם
אם רואה שאין הדבר מתאים עם דברי הראשונים או האחרונים שנתקבלו בתפוצות ישראל, הוא
מתעקש ונשאר איתן בדעתו.

ועל זאת הזהירה התורה, שצריכים "לשרוף" ו"להקריב" את כל ה"חלב" והתענוג האישיים שלו,
גם התענוג שעולה מאותו החידוש, ועליו ללמוד תורה לשמה ולהתייגע לכוון לאמיתתה של תורה
בלבד. וממילא כאשר חידושו מנגד לדברי הראשונים או האחרונים שנתקבלו בתפוצות ישראל, יש
לוותר על החידוש בעבור השגת אמיתתה של תורה.

אין הכוונה שיש לקיים את המצוות וללמוד תורה מצד ההכרח ובלא חיות ושמחה. להיפך:
עבודת ה' מוכרחת להיעשות מתוך שמחה ולהט, לימוד התורה וקיום המצוות נובעים מתוך אהבת
ה' שלוהטת בליבו, וממילא הוא מתענג בתענוג הגדול ביותר מכך שהוא זוכה למלאות את רצון
בוראו. אך צריך להיזהר שההנאה תהי' מקיום רצון הבורא ולא מעניינים צדדיים.

וזהו הרמז בכך שהקטרת החלב והאיברים עיקר מצוותה הוא ביום. כי בעת ה"לילה" של עסקי הגוף והפרנסה אין צורך להזהיר כל כך שימנע תענוגותיו, מאחר והדברים ברורים ופשוטים. ודווקא ב"יום" יש להתרות ולהזהיר שלא לערב את תענוגותיו החומריים בתורה ומצוותיו, ו"להקריב את החלב" להשי"ת.

הצדיק הופך את התענוג האנושי לקדושה

יש לפרש באופן אחר, ובעומק יותר, את העבודה הרוחנית של הקטרת החלב ב"יום" וב"לילה", ש"יום" ו"לילה" מורים על מצבו הכללי של האדם:

יש מי שמואר באור הקדושה, והרי הוא במצב של "יום": לא זו בלבד שהוא לומד תורה ומקיים מצוות לשמן, אלא גם הגיע לדרגה מופלאה בעבודת ה', שגם בדברים הגשמיים אינו חש בחומריותם אלא בחיות האלוקית שבהם. ועל דרך מה שנאמר "צדיק אוכל לשובע נפשו" (משלי יג, כה), שכל אכילתו אינה בשביל הגוף, כי אם לרעבון הנפש שחפצה לפעול עניינים רוחניים באכילה זו.

אדם זה אינו צריך להילחם על כך שלא יהי' לו תענוג בעניינים גשמיים, הוא אוהז בדרגה נשגבה שבה הוא חש בתענוג הגשמי עצמו עניינים רוחניים בלבד, וממילא אפשר לומר ש"הקריב" את ה"חלב" שלו להשי"ת, כי התענוג הגשמי שלו נהפך לעניין רוחני של עבודת ה'.

לעומתו, יש מי שהולך בחושך ובאפילה. האור האלוקי אינו מאיר בגלוי בנפשו, והוא צריך להילחם באופן תמידי על כך שענייני הגשמיות ייעשו לשם שמים ולא לתאוות גופו. ואפילו בעת לימוד התורה וקיום המצוות עליו להיזהר תמיד לקיימן לשמן ולא לתענוגותיו ולתאוותיו. הוא לוחם על כך שהלימוד יהי' בכדי להתקשר בהשי"ת ולא להנאה שכלית, וכן כיוצא בזה בשאר המצוות.

גם יהודי זה, השרוי ב"לילה" מקטיר את ה"תענוג" שלו להשי"ת. אלא שחילוק גדול יש בין ה"הקריב" ב"יום" ל"הקטרה" ב"לילה":

הצדיק שמקריב את תענוגותיו ב"יום" אינו מסתפק בכך ששולל את התענוג החומרי והגשמי, אלא הוא הופך את התענוג הגשמי עצמו לעניין של קדושה. הוא מקריב את ה"חלב" והתענוג עצמו על מזבח עבודת ה', והופכו לקדושה.

לעומת זאת, יהודי העובד ב"לילה", אינו אוהז עדיין בדרגה שתענוגותיו נהפכו לרוחניות, ועליו להתייגע שענייני הגשמיות והרוחניות שלו לא ייעשו לשם תענוג עצמי, אלא רק לעבודת הבורא ית"ש.

וזהו הטעם לכך שעיקר עניין הקטרת החלב הוא ביום דווקא, משום שדווקא בעבודת ה"יום", בעבודת הצדיק מקריבים את החלב עצמו לקדושה, אך בעבודת ה"לילה" אין מהפכים את החלב והתענוג לקדושה, אלא רק מונעים תענוג זר לקדושה ועבודת ה'.

והנה, כאשר יהודי עובד את עבודתו ב"הקטרת חלבים" בלילה, שכופה את עצמו שלא יהיו לו תענוגות אישיים, אזי זוכה לסיום הכתוב "ולא ילין חלב חגי עד בוקר", שרומז על ה"בוקר" של הגאולה השלמה, עת אשר "לא יהי' לך עוד השמש לאור יומם". והי' לך ה' לאור עולם" (ישעי' ס, יט. וראה במקור הדברים שמבאר את מעלת העבודה בלילה דווקא).

מדוע נקבעה שבת הגדול בימי השבוע?

שבת הגדול נקבעה לזכר הנס שהי' לפני יציאת מצרים, בעשירי בניסן, שבאותה שנה חל בשבת. וידועה השאלה, מדוע קבעו את הזכרון ליום בשבוע - שבת, ולא ליום בחודש, כדרך שנקבעו כל המועדים?

ויש לבאר זה על דרך הפנימיות:

אחד החילוקים בין ימי השבוע לימי החודש הוא שימי השבוע קשורים למהלך השמש, שבע פעמים "ויהי ערב ויהי בוקר", שבאור ומהלך השמש אין שינויים. והרי זה מורה על ההנהגה הטבעית של העולם, שהיא באופן ד"לא ישבותו", בתמידות ללא שינוי. אמנם, ימי החודש קשורים למהלך הלבנה, שאור הלבנה מתחדש בכל חודש - חודש מלשון חידוש (ראב"ע בא יב, ב). וזה מרמז על הוספה וחידוש בטבע הבריאה, והיינו, הנהגה ניסית שלמעלה מהטבע.

ומטעם זה כל המועדים נקבעים לפי ימי החודש, כי ענינו של יום טוב הוא התגלות מיוחדת של אלוקות שלמעלה מטבע העולם (ראה רד"ה תקעו תרס"א, ועוד), וענין זה שייך לימי החודש - לשון חידוש.

אמנם, בנס ד"שבת הגדול" לא הי' דבר שלא ע"פ טבע, שהרי זה עתה ראו הכל שהתקיימו האזהרות אודות ט' המכות הקודמות, ובמילא מה שעשו הבכורות מלחמה והרגו הרבה מצריים הייתה תוצאה טבעית מזה שהאמינו שחייהם היו בסכנה. וא"כ לא הי' בנס זה שידוד הטבע כי אם שהטבע גופא השתנה, דתמורת זה שטבע המצרים הוא לנגד לקדושה הנה בכורי מצרים ביטלו את מצרים באופן טבעי - "למכה מצרים בבכוריהם".

ולכן לא נקבע זכרון הנס בימי החודש שמורים על חידוש בטבע, אלא בימי השבוע המורים על הטבע גופא.

מדוע נקבע הזכרון ל"נס גדול" בשבת דוקא?

שבת הגדול נקבעה לזכר הנס שהי' לפני יציאת מצרים, בעשירי בניסן, שבאותה שנה חל בשבת. וידועה השאלה, מדוע קבעו את הזכרון ליום בשבוע - שבת, ולא ליום בחודש, כדרך שנקבעו כל המועדים?

ויש לבאר שיש שייכות פנימית בין יום השבת לנס דשבת הגדול:

אמרו חז"ל (ילק"ש בחוקותי רמז תרעב) על הפסוק "מזמור שיר ליום השבת" - "ליום השבת - למשבית מוזיקין מן העולם שלא יזיקו וכן הוא אומר וגר זאב עם כבש". ומבאר כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע (יהל אור תהלים צב, א) שתוכן ענין השבת הוא ענין השביתה מן המוזיקים. ובזה עצמו, לא שהמוזיקים עוברים מן העולם לגמרי (כדעת ר"י שם), אלא יתירה מזו, שמשביתן שלא יזיקו, שהמוזיקים נשארים אך השביתה גורמת לכך שלא יזיקו. בשביתה באופן כזה נפעל הענין של "אתהפכא חשוכא לנהורא", שהמוזיקים עצמם הופכים מרע לטוב.

ואף ש"משבית מוזיקין מן העולם" יתקיים לעתיד לבוא, מ"מ מצינו כעין זה בשבת בראשית שבתחילת הבריאה, ש"ל"ו שעות שמשה אותה האורה" (ב"ר פ"א, ב), שהחושך של הלילה הפך לאור ויום - "ולילה כיום יאיר".

והנה, גדלות הנס של שבת הגדול היתה בכך שהריגת המצרים היתה ע"י "בכורי מצרים" - התוקף של טומאת מצרים. והגם שפרעה והמצריים סרבו להוציא את ישראל ממצרים, מ"מ תבעו בכורי מצרים לשחרר את ישראל, עד שעשו מלחמה והרגו מצריים רבים. וגם אז, לא נתבטלה טומאת מצרים, שהרי אף לאחר זה לא הוציאו את ישראל ממצרים. וזהו "נס גדול" שלא מוצאים דוגמתו בניסים אחרים, שלא נשברה הטומאה ונתבטלה, אלא הטומאה בכל עוזה נלחמה לצד הקדושה - "אתהפכא חשוכא לנהורא".

וזהו מה שנקבע הנס בשבת דוקא, כי תוכן וענין השבת הוא בדוגמת הנס - השביתה והביטול של המוזיקים באופן ש"בכור" ותוקף הקליפה והחושך עצמם פועלים פעולה הפכית מטבעם - פעולת האור.